

En tunnel af frugt

TEKST OG FOTO LAILA SØLAGER HAVEARKITEKT

LAD DET VÆRE SAGT MED DET SAMME: En æbletunnel er ikke noget, man laver hverken på en eftermiddag eller på tre Hokus Krokus dage. Det tager tid. Til gengæld kan æbletunnelen holde i mindst 50 år – med rigtig beskæring og en hengiven havepasser endda op til 100 år.

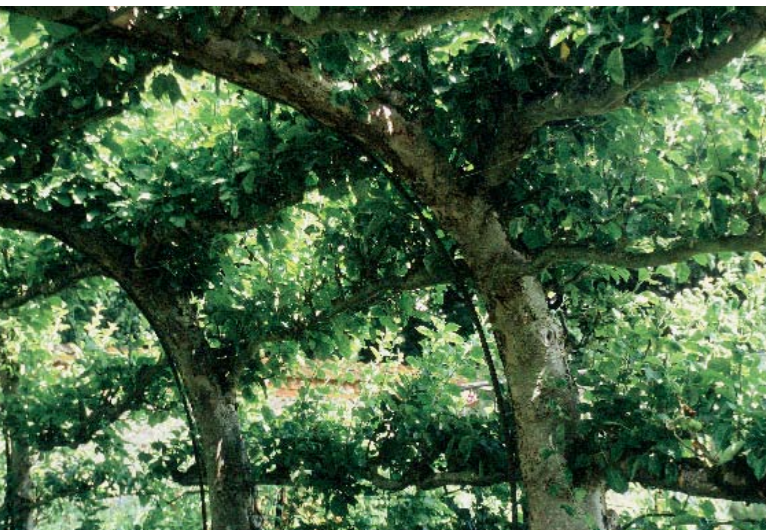
Selve skelettet, som espalieret er bygget op over, kan man rimelig hurtigt sætte op. Det består i al sin enkelhed af bøjede buer af jernrør, der er sat solidt fast i betonklodser i jorden. Øverst spænder man buerne sammen med et langsgående jernrør for at stabilisere konstruktionen.

Mellem de buede jernrør er spændt vandrette, stramme wirer for hver 30 cm. Fra bue til bue. Det er langs disse wirer, at de vandrette æblegrene skal bindes til efterhånden, som de vokser frem. Ved hver jernbue er plantet et lille æbletræ, der med flittig beskæring formes, så det følger bueformen og efter 5-6 år har fået en pæn pondus. Til den tid står træerne selv, og man bruger blot jernbuerne til at binde nye skud fast ved.

Ikke kun til store haver

Den viste æbletunnel er set ved Heales House nær Woodford i England. Her ligger en gammel have med en japanske havedel, en mængde stauderabatter og en stor urtehave, hvor æbletunnellerne danner indgange og akser i korsform. Æbletunnellerne bruger en del plads i haven. Med en bredde på godt 3 meter og med fire meter mellem hvert træ skal man have godt med plads ledig i haven, inden man begynder på netop denne model.

Men det kan lade sig gøre at sætte målene lidt ned. I en dansk have ville en bredde på omkring 2,50 meter godt kunne gå an, mens der kan plantes et træ for hver anden meter. Højden på buerne ved Heales House er 2,80 meter. Den kan der til gengæld ikke pilles meget ved, da der skal være plads til, at grenene kan sætte skud og frugter, uden at man føler sig trykket eller tynget af det, når man går gennem tunnelen. En højde på 2,50 meter målt til højeste punkt på buen går dog an.

Æbletræerne vokser fra etage til etage, i begyndelsen støttet af jernrør bøjet i en bue. Med 30 cm's mellemrum er spændt wirer, som de vandrette grene bindes til hvert efterår, indtil træerne selv kan holde faconen.

Beskæring former buen

Det raffinerede ved æbletunnelen er at lære sig beskæringens kunst. Egentlig er det ikke så svært, men for at få den til at se fantastisk ud, skal man være flittig med beskæringen.

Man opbygger æbletræernes specielle buform ved at begynde nede fra. Hvert træ skal tvinges til at sætte to skud ud fra hovedstammen nederst, mens et skud skal vokse opad, indtil næste etage skal påbegyndes. Altså skal man bruge tre nye skud for hver etage. Da træerne kun skyder nye skud en gang om året, tager det et år for hver etage. Så man kan altså tælle sig frem til, hvor længe det tager at bygge en lignende æbletunnel op.

Plant små træer

Begynd med at plante små et- eller to-års æbletræer. De er stadig bløde i den gennemgående stamme, og da en del af træet alligevel skal skæres væk, kan det ikke betale sig at købe et stort træ. Vælg et æbletræ, der er podet på grundstamme MM106 for at få et træ, der ikke skal beskæres alt for voldsomt, men alligevel har tilpas grokraft til at nå op i 3 meters højde.

Plant et træ ved hver jernbue i det tidlige forår. Klip træet ned til ca. 5 cm over den laveste vandrette wire, der hænger udspændt 45-50 cm over jorden. Klipper man lige over en knop, vil der i løbet af foråret fra de øverste 3-4 knopper bryde nye skud: De bliver senere til grene.

Fjern straks de skud, der ikke skal bruges. Lad de tre skud strække sig så meget som muligt i løbet af sommeren, inden man til efteråret binder to af dem til de vandrette wirer (én til hver side) og lader den øverste forsætte opad ved at binde den til jernrøret. Bind med et materiale, der ikke snærer for hårdt og beskadiger barken. Bast, natursnor eller tynde strimler lavet af aflagte nylonstrømer er godt.

Sådan får man god vækst

Nu kommer den hårde del: Man nænner det næppe, men for at stimulere væksten på de netop anlagte vandrette grene og få topskuddet til at blive stærkt og godt, skal man kappe toppen af det oprette skud, når det når op til næste etage, som er næste wire. Klip ca. 5 cm over det sted, hvor wiren er placeret.

Nu gentager proceduren sig næste forår: Der bryder nye skud frem – brug kun de tre – to ud af hver sin wire – én op og i vejret langs jernrøret. Bindes til, når vækstsæsonen er ved at være slut.

Fra de vandrette grene bryder skud frem hele sommeren. De kortes ind til 2-3 knopper, og herfra vil der nu danne sig både skud og blomster de følgende år. Det er her den ihærdige beskæring kommer ind. Skudene skal kortes ind jævnlige hen over sommeren, men også om vinteren, hvor man også har mulighed for at fjerne de skud, der ikke hører til i den meget præcise form, som æbletunnelen skal have.

Efter 5-6 år er selve den skulpturelle form på æbletunnelen færdig og foran venter år efter år med masser af frugt, gode oplevelser og hyggelig beskæring. I øvrigt kan man sagtens lave en tilsvarende tunnel med pærer, hvis man bor lunt og med et mildt klima. Under træerne kan man plante et smalt stauvede med lige netop den sammensætning af former og farver, som anslår den stemning, man ønsker under æble- eller pæretunnelen.

En allé af æbletræer tvunget ved beskæring og opbinding til at vokse sammen i en tunnel. Det giver stemning i haven. Langs træerne er anlagt et smalt stauvede. Æbletunnelen er set ved Heales House i England.

SÅDAN FORMER DU TRÆERNE TIL EN ÆBLETUNNEL

Første år:

1. I det tidlige forår planter man et et-årstræ, der straks skæres ned til 5 cm over den nederste wire i stativet.

2. Under snitfladen bryder mindst tre nye skud frem. Den øverste ledes mod toppen, mens de to øvrige ledes ud til hver side. Klip øvrige lange skud af eller kort dem ind til blot 2-3 blade.

3. Om efteråret bindes de vandrette grene fast til de vandrette wirer, mens det øverste og lodrette skud bindes fast til jernbuen. Klip dette topskud ned til 5 cm over den næste wire.

Andet år:

4. Om foråret bryder der nye skud frem lige under snitfladen på topskuddet. Bevar tre skud øverst. Lad det ene vokse lodret op, det skal være det højeste, mens de to øvrige ledes til hver sin side. Bind dem endnu ikke fast til den vandrette wire. I løbet af sommeren kortes alle sideskud på de vandrette tilbundne grene ind til 2-3 blade.

5. Om efteråret bindes det lodrette skud ind til jernbuen, mens de to øvrige skud bindes til wirerne. Sidder sideskuddene for tæt, fjernes nogle af dem i løbet af vinteren. Hvert sideskud danner en lille klase af blomster og senere æbler, ideel afstand mellem dem er 20-25 cm.

Forsæt de næste år med at bygge nye etager op, indtil man når toppen af buen. Kort alle sideskud på de vandrette grene ind i løbet af sommeren. Denne sommer-beskæring forsætter i hele æbletunnelens levetid